

інтегрований курс загального природознавства вивчається в молодших класах шкіл Англії.

Нині в Україні розроблені інтегровані курси «Валеологія» та «Основи безпеки життєдіяльності», які вирішують деякі аспекти проблем и збереження здоров'я школярів.

Знання педагогом психології передбачає насамперед знайомство з поняттям про нервово-психічне здоров'я і його порушення. Відхилення і особливості психічного стану можуть зустрітися у школярів, починаючи з першого класу і поглиблюватися внаслідок певних умов, або пом'якшуватися і зовсім зникати при раціональному психогігієнічному режимі.

У способі життя школярів усіх вікових груп існують негативні відхилення практично за всіма основними блоками соціально-гігієнічних факторів (матеріально-побутові, харчування, життєвий режим, умови праці, медична активність і якість медичної допомоги), що складають загальну модель здорового способу життя.

Тому вважаємо, що педагогіка – це одна з небагатьох наук яка інтегрує досягнення психології, медицини, фізіології, соціології, біоритмології та багатьох інших наук, тому що в її основі лежить виховання і навчання дитини, і усе, що з нею пов'язане, тобто найцінніше в житті людини і суспільства в цілому. Таким чином, педагогічний аспект здорового способу життя інтегрує в собі усі інші аспекти, а від тісного зв'язку педагогіки з іншими науками залежить здійснення її основної мети – гармонійного розвитку особистості.

ФОРМУВАННЯ ТОЛЕРАНТНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Магістрант Лук'яненко А., СумДПУ ім. А.С.Макаренка

Наразі стає законом ірною зміна освітньої парадигми, обумовлена потребою в уточненні сутності феномену освіти з позицій ХХІ століття. Основу нової освітньої установи повинна скласти педагогіка толерантності, яка передбачає зміну системи відносин, побудову їх на тому, що взаємоповажає всіх учасників навчально-виховного процесу. Необхідністю є визначити основні риси толерантної та інтелерантної особистості, основні критерії та показники толерантності.

Толерантність відноситься до загальнолюдських цінностей, особливо важливих у сучасному світі, який характеризується глобалізацією економіки і зростаючою мобільністю, швидким

розвитком комунікації, інтеграції і взаємозалежності, великомасштабними міграційними процесами і переміщенням населення, урбанізацією і трансформацією соціальних моделей.

Толерантність - це основа свободи, пошана до прав іншої людини, терпимість, ненасильство, культура компромісу. Толерантність - це діалог, тобто діалогічна форма спілкування. По В.Тішкову, толерантність - це особова або суспільна характеристика, яка допускає усвідомлення того, що мир і соціальне середовище багатомірні. Різними є і погляди на цей світ. Учені пропонують розглядати толерантність в різних контекстах: еволюційно-біологічному, соціологічному, педагогічному.

Якщо при навчально-дисциплінарному підході виховання зводиться до виправлення поведінки або попередження можливих відхилень від правил шляхом переконання, то особово орієнтована модель взаємодії дорослого з дитиною виходить з іншого трактування виховання: виховувати - означає привертати дитину до світу людських цінностей. До кінця дошкільного віку можуть і мають бути сформовані ціннісні основи ставлення до дійсності.

Глобалізація сучасного світу постійно нагадує людству про те, що світ багатоманітний і в той же час єдиний, що різні підходи до одних і тих самих процесів неминучі зважаючи на відмінність культур, але вже небезпечні як для конкретних соціальних суб'єктів, так і для світу в цілому. Політична обстановка в світі зробила необхідним вивчення проблеми толерантності як основного принципу взаєностосунків людей. Терпимість до іншої людини, нації або культури, що розривається за своїми цінностями і стилем життя, є однією з передумов гармонії в сучасному світі. Прогрес терпимості в світовій спільноті стає індикатором зрілості політичної, юридичної, психологічної та екологічної культури, показником етичної висоти нації, їх суспільної свідомості. Толерантність є необхідною умовою світу і соціально-економічного розвитку всіх народів.

Згідно документам ООН і ЮНЕСКО, навчання культурі миру означає побудову і розвиток соціальних відносин, заснованих на принципах свободи, справедливості, демократії, терпимості і солідарності, відмови від будь-яких видів насильства. Цей тип соціальних відносин передбачає запобігання конфліктів на ранній стадії їх розвитку за допомогою ліквідації (або мінімізації) причин, що породжують їх, шляхом встановлення діалогу і ведення переговорів.

Толерантні люди краще знають самих себе, причому не тільки свої достоїнства, але й недоліки, тому менш задоволені собою. У

зв'язку з цим потенціал для саморозвитку у них значно вищий. Інтолерантна людина помічає у себе більше достоїнств, ніж недоліків, тому у всіх проблемах частіше схильна звинувачувати оточуючих. Інтолерантній людині важко жити в згоді як з собою, так і з іншими людьми. Вона побоюється свого соціального оточення: навіть себе, своїх інстинктів. Толерантна людина звичайно відчуває себе в безпеці. Відсутність загрози або переконаність що з нею можна справитися, - важлива умова формування толерантної особистості. Толерантні люди, на відміну від інтолерантних, не перекладають відповідальність на інших і не прагнуть у всьому звинувачувати оточуючих. Інтолерантні люди роблять акцент на відмінностях між своєю і "чужою" групами. Вони не можуть ставити до чогось нейтрально. Толерантна людина, навпаки, визнає світ у його різноманітті і готова вислухати будь-яку точку зору. Таким чином, виділяються два шляхи розвитку особистості: статолерантний та інтолерантний [1].

Г.Оллпорт дав узагальнену характеристику толерантній особі за низкою параметрів: орієнтація на себе (толерантна людина більше орієнтована на особистісну незалежність, менше - на приналежність зовнішнім інститутам і авторитетам); потреба у визначеності (визнає різноманіття, готова вислухати будь-яку точку зору і відчуває менший дискомфорт у стані невизначеності); менша прихильність до порядку (толерантна людина менш орієнтована на соціальний порядок, менш педантична); здібність до емпатії (схильність давати більш адекватні думки про людей); перевага свободи, демократії (для неї не має великого значення ієрархія в суспільстві); знання самої себе (толерантна людина добре поінформована про свої достоїнства і недоліки і не схильна у всіх бідах звинувачувати оточуючих); відповідальність (розвинене відчуття відповідальності, не перекладає відповідальність на інших); захищеність (відчуття безпеки і переконаність, що із загрозою можна справитися) [1].

Основними психологічними критеріями і показниками толерантності є: *соціальна активність* - готовність до взаємодії в різних соціальних міжособистісних ситуаціях з метою досягнення поставлених цілей і вибудовування конструктивних відносин у суспільстві; *дивергентність поведінки* - здатність нестандартно вирішувати звичайні проблеми, задачі (орієнтація на пошук декількох варіантів рішення); *мобільність поведінки* - здібність до швидкої зміни стратегії або тактики з урахуванням обставин, що складаються; *емпатія* - адекватне уявлення про те, що відбувається у внутрішньому світі іншої людини; *стійкість особи* - сформованість соціально-етичних

мотивів поведінки особи в процесі взаємодії з людьми інших етнічних і соціальних спільнот.

Отже, науковці відзначають, що толерантні люди краще знають самих себе, свої недоліки, та достоїнства. Таким чином, можна стверджувати, що толерантна людина більш орієнтована на особистісну незалежність, менш орієнтована на соціальний порядок, менш педантична, схильна давати більш адекватні думки про людей, добре проінформована про свої достоїнства і недоліки, не схильна у всіх бідах звинувачувати оточуючих.

Перспективи подальшого розвитку напрямку: вбачаємо в розробці системи роботи щодо формування толерантності в дітей старшого дошкільного віку.

1. Овсянникова О.А. Развитие толерантного отношения у старших дошкольников к сверстникам на музыкальных занятиях: Методические разработки / Тюмен. ин-т искусств и культуры. - Тюмень, 2003. - 36 с.

РЯТУЄМО СВІТ КРАСОЮ

Учитель Юрченко Т.О., Конотопська гімназія

Як сьогодні, в умовах нашої жорстокої реальності, виховати інтелектуальну, високодуховну особистість? Це питання хвилює всіх, хто займається вихованням : батьків, наставників, учителів. „Бережіть собори ваших душ!..” - звертався до сучасників Олесь Гончар. Але ж як їх зберегти? На жаль, книга перестає для багатьох учнів бути джерелом натхнення вже через те, що діти мало читають. Телебачення з присмаком примітивності, Інтернет з рівноманітним і спокусами, які, знову ж таки, рідко сягають душі, забирають стільки часу, що варто взагалі подумати : а чи ж на благо вони ? І все-таки істина залишається істиною: світ має врятувати краса, вірніше, вона рятує. Так було завжди. Ще в часи Античності устами Гомера, Вергілія, Сапфо, Алкмана звучало слово:

Жереб мені випав такий:
Серцем палким любити
Ласку весни, розкіш, красу,
Сонця ясне проміння.

(Сапфо)